

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК АСИСТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ АДВОКАТА ТА ПРОКУРОРА

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN ASSISTIVE TECHNOLOGY IN THE WORK OF AN ATTORNEY AND A PROSECUTOR

Плахотнік О.В., к.ю.н.,
доцент кафедри юстиції

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Лохматов О.А., студент II курсу магістратури

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню і порівняльно-правовому аналізу застосування штучного інтелекту як асистивної (допоміжної) технології у роботі адвоката та прокурора. Аналізуються переваги та ризики використання штучного інтелекту в адвокатурі та прокуратурі.

У статті досліджується наявний національний та міжнародний досвід регулювання та використання систем штучного інтелекту, а також перспективи застосування технологій штучного інтелекту у повсякденній професійній діяльності адвокатів та прокурорів.

Актуальність теми дослідження зумовлена активним розвитком систем штучного інтелекту та необхідністю законодавчого врегулювання використання подібних систем з метою забезпечення дотримання прав людини та прозорості судових процесів. Окрім того, враховуючи активне використання штучного інтелекту, аналізуються та виокремлюються головні напрями та галузі його застосування, проблема відсутності застосування технологій штучного інтелекту в судовій практиці. Інтеграція технологій штучного інтелекту у юридичний сектор стала темою, яка викликає значний інтерес і неабияку зацікавленість, особливо, якщо розглядати її через призму законності та верховенства права. В Україні юристи можуть використовувати сучасні можливості, які надає штучний інтелект, насамперед, для швидкого пошуку потрібних джерел чи збору інформації, а, подекуди, й отримання відповіді на конкретне поставлене питання.

При цьому, одним із значних викликів, на які звертають увагу юристи щодо регулювання штучного інтелекту, є потенційна загроза правам людини та прозорості судових процесів.

На думку авторів, необхідно застосовувати єдині етичні принципи та стандарти у використанні штучного інтелекту як асистивної технології у діяльності суду, прокурора та адвоката. Це дозволить уніфікувати застосування штучного інтелекту як асистивної технології у діяльності суду, прокурора та адвоката на законодавчому рівні, впровадити такі системи у судочинство та визначити суб'єктів, які мають право застосовувати такі асистивні технології у своїй діяльності. При цьому, при впровадженні та реалізації зазначених нововведень необхідно враховувати основоположні принципи права, такі як законність та верховенство права, яких щодня мають дотримуватися і виконувати кожен представник юридичної професії.

Ключові слова: штучний інтелект, адвокат, прокурор, автоматизація.

The article is devoted to the study and comparative legal analysis of the use of artificial intelligence as an assistive technology in the work of an attorney and a prosecutor. The advantages and risks of using artificial intelligence in advocacy and prosecution are analysed.

The existing national and international experience of regulation and use of artificial intelligence systems, as well as the prospects for the use of artificial intelligence technologies in the daily professional activities of attorneys and prosecutors are examined in the article.

The relevance of the research topic is due to the active development of artificial intelligence systems and the need for legislative regulation of the use of such systems in order to ensure respect for human rights and transparency of judicial proceedings. In addition, given the active use of artificial intelligence, the main areas and spheres of its application are analysed and highlighted, as well as the problem of the lack of application of artificial intelligence technologies in judicial practice. The integration of artificial intelligence technology into the legal sector has become a topic of considerable interest and excitement, especially when it is considered through the prism of legality and the rule of law. In Ukraine, lawyers can use the modern opportunities provided by artificial intelligence, primarily to quickly find the right sources or collect information, and sometimes to get an answer to a specific question.

At the same time, one of the significant challenges in relation to artificial intelligence regulation that lawyers draw attention to is the potential threat to human rights and transparency of judicial proceedings.

In the authors' opinion, it is necessary to apply uniform ethical principles and standards in the use of artificial intelligence as an assistive technology in the work of courts, prosecutors and attorneys. This will allow to unify the use of artificial intelligence as an assistive technology in the activities of courts, prosecutors and lawyers at the legislative level, to integrate such systems into the judicial process and to determine the actors who have the right to use such assistive technologies in their activities. At the same time, when integrating and realising these innovations, it is necessary to take into account the fundamental principles of law, such as legality and the rule of law, which must be followed and fulfilled by every member of the legal profession on a daily basis.

Key words: artificial intelligence, attorney, prosecutor, automatization.

Питання впровадження та використання алгоритмів систем штучного інтелекту (далі – ШІ) в сферу юриспруденції є далеко не новим. Так, дослідженню використання ШІ у судочинстві приділяли увагу ще у 1998 році такі дослідники як Sartor G., Branting L. K. [1]. Але ранні дослідження стосувалися переважно рутинних правових сфер, таких як адміністративні процедури, які передбачають пряме застосування чітких правил до несуперечливих фактів. Однак, нещодавні дослідження все більше зосереджуються на більш складних і проблемних сферах юридичного процесу, характерних для прийняття судових рішень. Поступово процес розвитку правової думки щодо застосування ШІ у судочинстві змінювався.

З останніх вітчизняних праць можна виділити наукову статтю Василенко М. Д. та Шевченко Т. В. «Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні, судочинстві та правоохоронній діяльності: міждисциплінарне дослідження» [2]. У цьому міждисциплінарному дослідженні ШІ у публічному управлінні, судочинстві та правоохоронній діяльності аналізуються механізми контролю над внутрішньою роботою інформаційно-комунікаційних технологій та алгоритмів, що обробляють дані, а також гарантії щодо належного контролю за функціонуванням систем та підзвітністю за використанням технологій ШІ в галузі, яка включає одну із найскладніших технологій ШІ – машинне навчання. Актуальні питання, які стосу-

ються сфери судочинства та ШІ, розкрито у статті Василя Крата та Ігоря Голубовського «Штучний інтелект і судочинство» [3], в якій аналізуються спори, пов'язані зі штучним інтелектом та використанням ШІ в судочинстві. Тим не менш, враховуючи процес постійного вдосконалення ШІ та непоодинокі випадки його використання у практичній діяльності юристів, зазначене питання потребує постійного дослідження та виокремлення пропозицій щодо його нормативного врегулювання.

Прикладом застосування технологій ШІ і можливих подальших ризиків застосування алгоритмів ШІ є історія із продуктом компанії «Northpointe» (США), яка розробила програмне забезпечення «COMPAS» (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions), що оцінює ризик повторного скоєння злочину особою, щодо якої суддя повинен ухвалити вирок. Дослідники зі Стенфордського університету створили алгоритм, який виконує функції асистента судді під час обрання запобіжного заходу підсудному. Ця програма дає змогу оцінити ризики й тримати під вартою значно меншу кількість осіб, зберігаючи при цьому баланс громадської безпеки. Програма «COMPAS» базується на обробленні даних, які отримують з відповідей підсудних на анкетні питання, а у разі відмови підсудного від такої процедури програма опирається на відомості його досє. Дані поділяються на динамічні, що мають мінливий характер та можуть змінюватися (наприклад, наркозалежність, професійний статус, схилення до злочинної групи), і на статичні, які не можуть змінюватися (стать, вік, статус злочинця, кримінальне минуле). Як правило, суддя ухвалює вирок, ґрунтуючись на оцінці ризику за висновками програми [4].

Однак, варто зауважити, що при застосуванні програми «COMPAS» має місце порушення етичних норм, що підтверджують і висновки досліджень Американської неурядової організації «ProPublica». Яскравим прикладом відповідних порушень є судова справа «Держава проти Ломіс», яку розглядали у Верховному Суді Вісконсина у 2016 році [4].

Враховуючи наявні виклики, Американська асоціація юристів (American Bar Association) ухвалила Резолюцію № 604 [5], у якій закликала уряд США докласти зусиль до розроблення і впровадження законодавства про використання ШІ та створення відповідної системи контролю.

Американська асоціація юристів заявила, що юристи мають остерігатися етичних порушень, якщо вони використовують у своїй роботі генеративний ШІ [6].

Комітет Американської асоціації юристів з питань генеративного штучного інтелекту в рекомендаціях, опублікованих 29.07.2024 року, наголосив, що юристи, які використовують цю технологію, повинні «повною мірою враховувати» свої етичні зобов'язання щодо захисту клієнтів, включаючи обов'язки, пов'язані з компетентністю юриста, конфіденційністю даних клієнтів, комунікацією та гонорарами. У документі зазначається, що інструменти ШІ можуть допомогти юристам підвищити ефективність, але можуть нести ризики, такі як генерація неточних результатів. Юристи також повинні спробувати запобігти ненавмисному розкриттю або доступу до інформації клієнта і повинні враховувати, чи потрібно їм повідомляти клієнта про використання генеративних технологій ШІ [6].

В Англії та Уельсі 12.12.2023 року було оприлюднено посібник «Artificial Intelligence (AI) Guidance for Judicial Office Holders» [7], який розроблено з метою надання допомоги працівникам судових органів у питаннях використання штучного інтелекту. У ньому викладено основні ризики та проблеми, пов'язані з використанням ШІ, деякі пропозиції щодо їх мінімізації, а також наведено приклади потенційного використання. Будь-яке використання ШІ судовою владою або від її імені має відповідати головному обов'язку судової влади – захищати добросовісність при здійсненні правосуддя [3].

У посібнику до потенційно корисних завдань віднесено:

- інструменти ШІ здатні узагальнювати великі масиви тексту (як і з будь-яким іншим резюме, необхідно подбати про те, щоб воно було точним);
- інструменти ШІ можна використовувати для написання презентацій, наприклад, щоб запропонувати теми для висвітлення;
- адміністративні завдання, такі як створення електронних листів і меморандумів, можуть виконуватися за допомогою ШІ.

До завдань, які не рекомендується виконувати за допомогою ШІ, належать:

- юридичні дослідження: інструменти ШІ – поганий спосіб проведення досліджень з метою пошуку нової інформації, яку не можна перевірити самостійно. Вони можуть бути корисними як спосіб нагадування про матеріал, який вважається правильним;
- юридичний аналіз: сучасні загальнодоступні чат-боти з ШІ не дають переконливого аналізу чи аргументації [3].

У грудні 2018 року Європейська комісія з питань ефективності правосуддя прийняла Етичну хартію про використання штучного інтелекту у судових системах та їх середовищі, що стало першим кроком Європейської комісії з питань ефективності правосуддя до сприяння відповідальному використанню ШІ в Європейській судовій системі відповідно до цінностей Ради Європи [8].

У зв'язку із усе більшою популярністю ШІ, 21.05.2024 року на рівні ЄС було остаточно прийнято законопроект про ШІ, за який 13.03.2024 проголосував Європарламент. «Artificial Intelligence Act (AI Act)» експерти називають еталоном у сфері регулювання технологій та систем ШІ і прогнозують, що на нього будуть рівнятися законотворці усіх держав світу [9]. Він спрямований на усунення ризиків для здоров'я, забезпечення безпеки та основоположних прав, а також на захист демократії, верховенства права та навколишнього середовища. Саме тому використання технологій ШІ в судочинстві повинно здійснюватися саме крізь призму цих основних гарантій [3].

Цей закон є цікавим для України не лише з точки зору євроінтеграційної політики, адже найближчими роками норми «AI Act» будуть імплементовані у наше законодавство. Важливим є і той факт, що нормам «AI Act» повинні відповідати всі системи ШІ, які бажають отримати доступ до внутрішнього ринку ЄС, тобто їх мають дотримуватися, відповідно, українські розробники та постачальники для транскордонного надання послуг і продуктів, пов'язаних із ШІ [9].

На думку авторів, такі кроки вже є свідченням нормативного регулювання застосування ШІ у діяльності адвокатів та в юридичній сфері загалом. Тому впровадження інформаційних технологій, до яких належать і технології ШІ, є значимим елементом для розвитку соціально-економічної, науково-технічної та юридичної сфери.

Принагідним є те, що сьогодні Україна посідає провідне місце в сфері комп'ютеризації та цифровізації (диджиталізації), прикладом чого є впровадження та подальше вдосконалення таких додатків та сервісів як «Дія», «Електронний суд», «Електронний кабінет водія», «Кабінет Адвоката» тощо. Такі сервіси не тільки спрощують, але й підвищують якість надання відповідних послуг.

У свою чергу, поступове впровадження алгоритмів ШІ у роботу таких систем, як «Електронний суд» та «Єдиний державний реєстр судових рішень» може посилити ефективність роботи адвокатури і, у перспективі, подібні сервіси можуть використовуватися адвокатами на професійній основі. Зокрема, мова йде про такі проекти, як:

- «Суд на долоні» [10] – аналітичний сервіс для пошуку, дослідження та візуалізації судових рішень;
- «WINCOURT» [10] – аналізатор судових документів;

- «OblavaBot» [11] – сервіс, який надає готові інструкції, шаблони документів, аналітичну інформацію та консультації з корпоративної безпеки;

- «Дом юриста Analytics» [12] – сервіс із прогнозування результатів розгляду справи судом за допомогою використання машинного навчання, та інші.

Водночас, збільшення обсягів даних судової практики та обчислювальних потужностей створює передумови для подальшого розвитку відповідних спеціалізованих мобільних додатків та сервісів, які будуть використовувати алгоритми ШІ на прикладі додатку «DoNotPay» [13] у роботі клієнта та адвоката, у роботі прокурора-стажиста, процесуального керівника.

Отже, вже сьогодні можна переконатися в тому, що, як в роботі прокуратури, так і в роботі адвокатури подібні аналітичні програми, які використовують алгоритми ШІ, також будуть затребувані і за деякий час стануть нормою у повсякденному професійному використанні.

Беззаперечним є і той факт, що вже сьогодні деякі представники юридичних професій широким використовують можливості алгоритмів ШІ у своїй професійній діяльності, зокрема, і можливості програмних продуктів OpenAI.

Так, у новинах «Reuters» від 16.10.2023 року повідомлялося, що Колегія адвокатів Флориди зосередилася на підготовці нового консультативного висновку щодо використання ШІ та попросила юристів Флориди взяти у цьому участь. Комітету з питань професійної етики Ради адвокатів Флориди було доручено створити правила щодо використання генеративного ШІ, наприклад, ChatGPT OpenAI, Google Bard або Bing Microsoft. Також розглядалося питання про те, чи варто дозволити юридичним фірмам рекламувати свій генеративний ШІ як кращий або унікальний, і чи можуть юристи заохочувати клієнтів покладатися на звіти, що створені ШІ [14].

Такі зміни можуть суттєво вплинути на розуміння можливостей застосування адвокатами генерації тексту за допомогою ШІ при роботі з документами. Зокрема, практика у справі адвоката Шварца щодо вигаданих прецедентів ChatGPT була яскравим прикладом того, що не можна повністю покладатися на висновки ChatGPT. Суддя по справі Кастель, вимагаючи від юристів дати пояснення щодо посилання на висновки ChatGPT зауважив, що шість із поданих справ виявилися фальшивими. У свою чергу, адвокат Шварц додав, що «дуже шкодує», що покладався на чат-бот, який, за його словами, він ніколи раніше не використовував для юридичних досліджень і «не знав, що його вміст може бути неправдивим» [14].

Такий прецедент вказує на існуючі проблеми застосування ChatGPT у роботі адвоката. Однак процес розвитку технологій ШІ не стоїть на місці і процес аналізу реальної практики може дозволити сформулювати якісно нове знання, яке може бути використано адвокатом та прокурором у своїй роботі, зокрема в процесі підготовки до судового засідання.

В Україні юристи можуть використовувати сучасні можливості, які надає ШІ, насамперед, для швидкого пошуку потрібних джерел чи збору інформації, а, подекуди, й отримання відповіді на конкретне поставлене питання. Принагідно, що Варавва І. у своїй статті «Інновації у професійній діяльності юристів: використання потужностей штучного інтелекту» зазначила: «Як бачимо, існує нагальна потреба розробки нових методів набуття знань та практичних навичок для юристів майбутнього у сфері інноваційних технологій та ШІ» [15].

У матеріалах JustTalk зазначалося, що серед 66,5 тисяч українських адвокатів (а точніше – загальної кількості осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю), згідно з даними НААУ на травень 2023 року, точно вже є випадки використання ChatGPT або аналогічних сервісів більш чи менш системно й ефективно [16].

Подібні додатки та сервіси, в основу яких закладено алгоритми ШІ, мають свої переваги, до яких можна віднести, зокрема:

- спрощення обсягів роботи з судовою практикою, аналітикою;
- більш ефективне управління матеріалами, що перебуватимуть у провадженні адвоката та прокурора;
- підвищення якості роботи з документами; та
- процесуальну економію.

Проте, незважаючи на переваги, які пропонує ця технологія, необхідно зазначити і про проблемні питання з етики використання ШІ в юридичній професії, що потребують додаткового правового регулювання. Зокрема, вже згадана справа Шварца дає привід для міркувань щодо етичних аспектів використання ШІ в юридичній професії. Окрім того, нещодавно на це звертали увагу американські колеги, які зауважили, що використання ШІ призвело до того, що юристи почали посилалися на неіснуючі справи або давати неточний аналіз. Комітет Американської асоціації юристів з питань генеративного штучного інтелекту зауважив, що навіть ненавмисне спотворення інформації в суді може спричинити спотворення фактів, і відповідно до правил професійної етики, юристам слід перевіряти точність усіх результатів [6].

Таким чином, розглядаючи можливості застосування ШІ як асистивної технології у роботі адвоката та прокурора, необхідно виокремити головні напрями та галузі його застосування. Основним пріоритетом, який можна виділити зараз, це галузь застосування штучного інтелекту у судочинстві.

Інтеграція технології ШІ у юридичний сектор стала темою, яка викликає значний інтерес і неабияку зацікавленість, особливо, якщо розглядати її через призму законності та верховенства права.

Одним із значних викликів, на які звертають увагу юристи щодо регулювання ШІ, є потенційна загроза правам людини та прозорості судових процесів. Розробка та інтеграція систем ШІ в судочинство може призвести до дискримінаційних процесів і знизити прозорість у прийнятті рішень, що може підірвати справедливість судової системи [17].

Отже, незважаючи на те, що ШІ може ефективно виконувати такі рутинні завдання, як консультування, первинну оцінку матеріалів та інше, до його можливостей прийняття рішень слід підходити обережно, щоб переконатися, що вони відповідають верховенству права [17].

На сьогодні, одним з документів, яким регулюється питання використання технологій ШІ в Україні, зокрема і у сфері судочинства, є Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України № 1556-р від 02.12.2020 року (далі – Концепція) [8].

Відповідно до Концепції, під галуззю ШІ розуміється напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, який забезпечує створення, впровадження та використання технологій ШІ. При цьому, сам ШІ – це організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань. У свою чергу, пріоритетними сферами, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі ШІ, є: освіта і професійне навчання, наука, економіка, кібербезпека, інформаційна безпека, оборона, публічне управління, правове регулювання та етика, правосуддя [8].

Дійсно, розвиток вже існуючих технологій у сфері судочинства може базуватися на існуючих системах,

таких як: «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система» (далі – ЄСІТС), «Електронний суд» та «Єдиний державний реєстр судових рішень». У матеріалах статті «Як буде виглядати модернізована ЄСІТС: концепція Державної судової адміністрації» заступник голови ДСА з питань цифровізації Леонід Сапельніков зазначив про концепцію модернізації ЄСІТС, яка передбачає створення технічних модулів: підсистеми ШІ, підсистеми OCR (розпізнавання сканованих текстів, PDF-документів або зображень), системи програмування бізнес-процесів, системи побудови шаблонів, підсистеми зовнішніх інтеграцій, підсистеми моніторингу та безпеки (SOC), підсистеми аутентифікації та авторизації [18]. Враховуючи те, що найбільш актуальним і простим рішенням буде впровадження технологій ШІ у ці системи, надалі можна оцінити їх ефективність за різними критеріями, виходячи з різних категорій їх застосування у судочинстві. Проте не менш важливим є сфера застосування асистивної технології ШІ для адвоката і прокурора на стадії досудового розслідування та судового провадження.

Повертаючись до питань Концепції, необхідно відзначити, що проблеми, які потребують розв'язання в Україні за самою Концепцією, є проблема відсутності застосування технологій ШІ в судовій практиці. Для досягнення мети Концепції у зазначеній сфері слід забезпечити виконання таких завдань: [8]

1) подальший розвиток вже існуючих технологій у сфері правосуддя (ЄСІТС, «Електронний суд», «Єдиний реєстр досудових розслідувань», тощо);

2) впровадження консультативних програм на основі ШІ, які відкривають доступ до юридичної консультації широким верствам населення;

3) попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою ШІ;

4) визначення необхідних заходів ресоціалізації засуджених шляхом проведення аналізу наявних даних за допомогою технологій ШІ;

5) винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій ШІ, стану дотримання законодавства та судової практики.

На нашу думку, актуалізація застосування ШІ у судочинстві буде пов'язана із впливом ШІ на розвиток правової культури та правосвідомості суспільства в цілому. Одним з елементів Концепції є впровадження консультативних програм на основі ШІ. Такий підхід дозволить використовувати консультативні технології ШІ у повсякденному житті та судочинстві зокрема. Альтернативним варіантом застосування ШІ у судочинстві є впровадження мобільних консультативних програм на основі ШІ (за прикладом застосунку DoNotPay [13]), які відкривають доступ до юридичної консультації широким верствам населення. Одним з головних критеріїв впровадження таких мобільних застосунків є те, що така мобільна технологія не буде потребувати окремого процесуального регулювання. При цьому, питання застосування технологій ШІ в роботі суду, а саме винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій ШІ, стану дотримання законодавства та судової практики потребує нормативного регулювання.

Це, мабуть, найскладніше завдання з усіх, які визначені Концепцією. Оскільки дане завдання більше стосується можливості процесуального врегулювання даного питання на законодавчому рівні. Реалізація завдання з винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) та сама судова практика повинні йти шляхом погодження проєктів законів за напрямом змін, відповідно до визначених завдань Концепції. При цьому, бачення самого винесення судових рішень із застосуван-

ням асистивних технологій суду ще може бути зрозумілим за прикладом системи «COMPAS» [10], а от аналіз судової практики і законодавства за допомогою ШІ, у перспективі, може призвести до прогнозованих результатів судового рішення за прикладом «WINCOURT» [10].

Така прогресивна технологія гіпотетично може прогнозувати ймовірність того чи іншого судового рішення через призму теорії ймовірності та математичної статистики, виходячи з алгоритмів програмного забезпечення. Водночас, в юридичній доктрині піднімаються питання щодо можливих негативних факторів при використанні ШІ у правосудді. Зокрема, як вказують Храпенко О.О. та Меденцев А.М., такими факторами є [19]:

- «Етичні аспекти. Використання ШІ в судовій системі вимагає ретельного розгляду етичних питань. Наприклад, як забезпечити прозорість та відповідальність алгоритмів ШІ? Як зберегти принципи справедливості та рівності перед законом при використанні автоматизованих систем?

- Непередбачуваність та недостатність контролю. ШІ може приймати складні рішення на основі складних алгоритмів та великої кількості даних. Однак, відсутність прозорості у внутрішніх процесах ШІ може ускладнити контроль за прийнятими рішеннями та поясненням причин їхнього прийняття.

- Персональна інтерпретація закону. Вирішення правових ситуацій вимагає здатності до творчого мислення та інтерпретації закону. ШІ може бути обмежений в здатності до такої інтерпретації, оскільки його алгоритми базуються на заздалегідь заданих правилах і шаблонах.

- Небезпека систематичних помилок та упередженість. ШІ може відображати певні систематичні помилки або упередженість, якщо дані, на яких він навчається, містять спотворення або недостатню репрезентативність. Це може призвести до негативних наслідків, зокрема до нерівності перед законом та незаконних рішень.

- Втрата людського елементу: ШІ може забезпечувати швидкість та ефективність пошуку інформації, але відсутність таких якостей, як людяність, емпатія, без яких неможливо приймати рішення по справах, робить його «недосконалим радником» при прийнятті рішень».

Доктор Ніколаос Алетрас, який є провідним дослідником відділу комп'ютерних наук UCL, поки не вважає, що ШІ замінить суддів чи адвокатів, але ШІ точно буде корисним для швидкого визначення закономірностей у справах [20]. Однак, наслідки прийнятих суддею рішень за допомогою ШІ все одно будуть рішенням людини. На це також звернув увагу Суддя Конституційного Суду України Віктор Городовенко, наголосивши на головній ролі судді та його персональній відповідальності у разі застосування ШІ у своїх дослідженнях чи роботі, а також на потребі у перевірці суддею відповідних юридичних позицій і неприпустимості їхнього автоматичного застосування. За його словами, приймати важливі рішення і нести за них відповідальність, як і раніше, буде людина [21].

Хоча малоімовірно, що ШІ повністю замінить людей-юристів, він, безумовно, має потенціал для зміни балансу сил на ринку юридичних послуг. Використання ШІ також створить нові можливості для юристів, які витратять менше часу на виконання рутинних завдань, що дасть їм змогу зосередитися на важливішій роботі.

Таким чином, вже можна окреслити наявні проблеми застосування ШІ у правосудді на теоретичному рівні та впевнено виділити основну асистивну функцію ШІ при його впровадженні у судочинство.

Якщо технологія ШІ може бути впроваджена у роботу суду, то діяльність прокурора та адвоката з дуже високою ймовірністю можуть бути пов'язані з роботою ШІ у різних видах судочинства. На думку авторів, необхідно застосовувати єдині етичні принципи та стандарти у використанні ШІ як асистивної технології у діяльності

суду, прокурора та адвоката. Це дозволить уніфікувати застосування ШІ як асистивної технології у діяльності суду, прокурора та адвоката на законодавчому рівні, впровадити такі системи у судочинство та визначити суб'єктів, які мають право застосовувати такі асистивні технології у своїй діяльності.

Зокрема, про необхідність виробити єдині принципи і правила використання технологій ШІ наголошується у розділі «Правосуддя» Концепції [8].

Підсумовуючи, варто сказати про те, що завдання державної політики розвитку галузі ШІ в Україні розглядаються комплексно і судочинство є складовим елементом цієї галузі. Тому пріоритетність впровадження технологій ШІ у визначених сферах судочинства, згідно з поставленими завданнями Концепції, будуть загально пов'язані з такими перевагами як:

- збільшення продуктивності у результаті автоматизації процесів та посилення вже наявних трудових ресурсів за допомогою технологій штучного інтелекту;
- суттєвого підвищення якості управлінських рішень;
- поліпшення якості адміністративних послуг, які надаються громадянам та бізнесу;
- зменшення корупційного впливу;
- становлення сервісно-орієнтованої державної політики.

Хоча використання систем ШІ, безумовно, має свої переваги, важливо усвідомлювати ризики та потенційні виклики у забезпеченні дотримання прав людини при застосуванні таких технологій. Саме тому при впровадженні та реалізації зазначених нововведень необхідно враховувати основоположні принципи права, такі як законність та верховенство права, яких щодня мають дотримуватися і виконувати кожен представник юридичної професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Judicial Applications of Artificial Intelligence / ed. by G. Sartor, K. Branting. Dordrecht : Springer Netherlands, 1998. URL: <https://doi.org/10.1007/978-94-015-9010-5>.
2. Василенко М. Д., Шевченко Т. В. Застосування штучного інтелекту в публічному управлінні, судочинстві та правоохоронній діяльності: міждисциплінарне дослідження. *Право і суспільство*. 2021. № 5. С. 148–154. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.20>.
3. Крат В., Голубовський І. Штучний інтелект і судочинство – Юридична Газета. *Юридична газета – онлайн версія*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shtuchniy-intelekt-i-sudochinstvo.html>.
4. Штучний інтелект на допомогу правосуддю: дотримання прав людини. *Вища школа адвокатури НААУ*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/shtuchnij-intelekt-na-dopomogu-pravosuddyu-dotrymannya-prav-lyudyny>.
5. Cybersecurity legal task force standing committee on law and national security center for human rights section of science and technology law : Resolution. URL: <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/news/2023/am-res/610.pdf>.
6. У США юристи отримали рекомендації щодо використання штучного інтелекту. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/307147-v-ssha-yuristy-poluchili-rekomendatsii-po-ispolzovaniyu-iskusstvennogo-intellekta>.
7. Artificial Intelligence (AI) Guidance for Judicial Office Holders : Guidance of 12.12.2023. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2023/12/AI-Judicial-Guidance.pdf>.
8. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р : станом на 29 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text>.
9. Володимир Місечко. Закон про штучний інтелект в ЄС: що потрібно знати українцям? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/06/14/715175/>.
10. Суд на долоні. *Суд на долоні*. URL: <https://conp.com.ua/about>.
11. Sayenko Kharenko. Sayenko Kharenko on LinkedIn: OBLAVAbot. *LinkedIn*. URL: https://www.linkedin.com/posts/sayenko-kharenko_oblavabot-activity-7054404455609335808-t3yJ?trk=public_profile_like_view.
12. Smotrov O. Дом юриста Analytics – сервіс із прогнозування судових рішень. *LinkedIn*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/дом-юриста-analytics-сервіс-із-прогнозування-судових-oleg-smotrov>.
13. DoNotPay. *DoNotPay – Your AI Consumer Champion*. URL: <https://donotpay.com>.
14. Sloan K. Florida bar weighs whether lawyers using AI need client consent. <https://www.reuters.com/legal/transactional/florida-bar-weighs-whether-lawyers-using-ai-need-client-consent-2023-10-16/>. URL: <https://www.reuters.com/legal/transactional/florida-bar-weighs-whether-lawyers-using-ai-need-client-consent-2023-10-16/>.
15. Варавя І. Інновації у професійній діяльності юристів: використання потужностей штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2020. С. 47–54. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/6_15.pdf.
16. Городиський І. Штучний інтелект й адвокатська етика: виклики, які існують і ще з'являться. *JustTalk*. URL: <https://justtalk.com.ua/post/shtuchnij-intelekt-j-advokatska-etika-vikliki-yaki-isnyuyut-i-sche-zyavlyatsya>.
17. Войнов М. Штучний інтелект та юридична сфера: чи зможуть технології замінити суддів? – Українська Гельсінська спілка з прав людини. *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/shtuchny-intelekt-ta-iurydychna-sfera-chy-zmozhut-tehnologii-zaminity-suddiv/>.
18. Як буде виглядати модернізована ЄСІТС: концепція Державної судової адміністрації. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/305836-kak-budet-vyglyadet-modernizirovannaya-esits-kontseptsiya-gosudarstvennoy-sudebnoy-administratsii>.
19. Khrapenko O. O., Medentsev A. M. THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JUSTICE, LAW ENFORCEMENT AGENCIES AND ADVOCACY. *Juridical scientific and electronic journal*. 2023. No. 5. P. 382–384. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/94>.
20. Иванов В. ШІ у адвокатурі: правила гри змінюються вже зараз. *Speka*. URL: <https://speka.media/it/si-u-advokaturi-pravila-gri-zminyuyutsya-vze-zaraz-v4jdov/amp>.
21. Використання штучного інтелекту в судочинстві – Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Головна | Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. URL: <https://www.iir.edu.ua/news/vykorystannya-shtuchnoho-intelektu-v-sudochynstvi>.